

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠT. (NO.) 603.

CHICAGO, ILL., dne 3. aprila (April 3.) 1919.

LETO (VOL.) XIV.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

OGRSKI PREOBRAT.

Ogrska je nenadoma stopila v krog internacionalno zanimivih dežel. Odkar se je avstro-ogrsko monarhija podala, je Ogrska — vsaj za zunanjega opazovalca — igrala precej skromno, pri tem pa vendar precej tragično vlogo. Povrh tega, da se je Hrvaška s Slavonijo ločila od nje, so se dvignile vse narodnostne manjšine in obrnile hrbet svetoštetfanski kroni. Slovaki so se pridružili Čehom, Erdelj zahteva Rumunija, Medjimurje je razglasilo zvezo z Jugoslavijo, enako je z ogrskimi Slovenci, za Banat je le vprašanje, kako se razdeli med Jugoslovane in Rumune, in tako se je Ogrska skrčila, da je od nekdanje ponosne kraljevine ostala le še majhna dežela. V njej se je takoj ustanovila republika in v notranjosti so se izvršile razne reforme, o katerih se je poročalo, da so demokratične, niso pa bile natančno označene. Prišlo je par kratkih vesti o boljševiskem gibanju, ki je bilo opisano kot nematno; v splošnem se pa svet ni mnogo zanimal za degradirano deželo.

Bilo je torej precejšnje presenečenje, ko je zadnji teden telegram naznanil, da se je na Ogrskem izvršila revolucija, da je padel grof Karolyi in da se je ustanovila boljševiška vlada. Podrobnosti so, kakor navadno, tudi tukaj manjkale, zato pa je bila vsa stvar obdana s celim vencem vesti, ki niso ničesar pojasnile, ampak so le pomnožile zagonetke. Poročalo se je, da maršira 70,000 ruskih boljševikov na Ogrsko, nasprotno da korakajo Čehoslovaki in Rumuni proti Madjarom, da so v Budimpešti napovedali vojno zaveznikom, da pripravljajo v Parizu veliko ekspedicijo na Ogrsko, in skoraj samo ob sebi se razume, da ni manjkalo namigavanj o masakrih, o nevarnem položaju zavezniških zastopnikov in podobnih razburljivih rečeh.

Večina teh tatarskih vesti se ni mogla dolgo vzdržati. Po poznejših poročilih je človek moral priti do zaključka, da se je revolucija izvršila nenavadno mirno in da se pravzaprav nič ni zgodilo, kar bi dajalo katerikoli zunanji sili opravičen povod, da se vmešava v ogrske domače reči. Nihče ni Karolyiju prerezal trebuha, temveč mož je živ in zdrav, daje korespondentom intervjuje in razlaga vzroke preobrata. Noben las se ni skrivil na glavah zavezniških zastopnikov, ampak nova vlada jim daje vso zaščito. Kar se izpremenilo, je notranji politični sistem in socialni red, in kakor se zdi, se je to izvršilo z odobravanjem velike večine prebivalstva.

Odkod torej vsa strašna razburjenost časopisja? Čemu prikrito in odkrito pozivanje na vojaško intervencijo? Koga izven Ogrske se kaj tiče, kako si

Madjari uredijo svoj dom in kakšno vlado si nastavijo?

Če bi bil Apponyi postal ministrski predsednik, če bi bili grofa Zichyja posadili na kraljevski prestol, če bi bili obnovili nekdanjo oligarhijo, bi se bilo to v telegramih sporočilo, vzelo na znanje, pa bi bil konec besed. Načelo, da je vsak narod gospodar v svoji hiši, bi bilo sveto, tudi če bi morala večina, ki je prava predstavnica naroda, pokorno služiti kakšni manjšini, ki bi znala vzdrževati jarem.

Zgodilo pa se je, da je prišla na krmilo vlada, ki ima, kakor kažejo vsa znamenja, zaupanje večine naroda, in tisoč peres se trudi, da bi nahujskale svet zoper novi red, ki se ustanovlja na Ogrskem. Iz ogrske notranje zadeve bi radi naredili afero za zaveznike in mobilizirali dvajset armad za napad na Budimpešto.

Ne eno poročilo ne potrjuje, da bi bila izprememba režima na Ogrskem povzročila kakoršnokoli nevarnost za druge narode. Po precej dolgem obotavljanju mora tudi najsovrtašnji korespondent priznati, da želi nova ogrska vlada vzdrževati prijateljske stike z zavezniki, in da skrbi za zaščito njih zastopnikov. Madjari ne napadajo nobenega sosedu, ne zahtevajo nobenega tujega teritorija, ne ogrožajo nobenega naroda. Čemu naj bi bila torej potrebna zunanja intervencija? Kakšne interese naj bi branila?

Stvar se lahko obrača na vse plati in ogledava od vseh strani, ali mogoče je le en zaključek: Ščuvanje zoper novi ogrski režim nima drugega vira, kakor željo, da se uniči socializem in namen, da se deželi siloma oktroira red, katerega se je iznebila.

Tekom vojne smo slišali veliko lepih besed o mednarodnem pravu. Zlasti Nemčija je bila — po pravici — ostro napadana zaradi drznih kršitev internacionalnega prava. Med glavna načela tega prava pa spada davno suverenost vsakega naroda v domačih zadevah. To načelo je tekom vojne zlasti predsednik Wilson zelo odločno naglašal in ga v posameznostih definiral. Iz njegovih ust je n. pr. prišla beseda, da ne sme noben narod biti podvržen vladi, katere sam ne mara. Nihče se takrat ni našel, da bi bil ugovarjal temu načelu in molk velja v takem slučaju za priznanje. Kar se priznava v teoriji, se pa mora izvajati tudi v praksi, in načelo, ki velja za vse narode, mora veljati tudi za Madjara. Nihče nima pravice, da bi jim od zunaj vsilil vlado, katere sami ne marajo.

Pravijo, da je nova vlada na Ogrskem boljševistična. Malo je na tem ležeče, kakšno ime si daje;

vse je odvisno od tega, kakšna je v svojem bistvu. Dosljej pa ne opažamo v njenem ravnanju ničesar, kar je karakteriziralo boljševiško taktiko in izzivalo opozicijo in proteste socialistov. Poročila z Ogrskega so kajpada pomanjkljiva. Ali kolikor jih je, ne potrjujejo pravzaprav nič drugega, kakor da izvaja nova vlada socialističen program, da ga izvaja z odobravanjem ljudstva, da ga izvaja brez neopravičene nasilstva, očitno po dobro premišljenem načrtu in z uspehom.

Vrjetno je, da stori tudi sedanja vlada kakšno napako; ali radi bi poznali tisto vlado, ki bi mogla reči, da se ni nikdar zmotila. Zdi se pa, da vsaj doslej Bela Kun in njegovi pristaši niso storili nobene večjega greha, vsaj ne takega, ki se ne bi mogel popraviti. In zdi se, kar je v sedanjih razmerah zelo važno, da je znal novi režim pridobiti tudi večino elementov, ki se navadno prištevajo buržoaziji, četudi so po svojem poklicu delavci in se razlikujejo od ostalega proletariata le po tem, da opravljajo bolj umstveno kakor ročno delo.

Državnikom v Evropi bi iblo svetovati, da se rešijo histerije in začno presojudati situacijo s treznim razumom. Za vmešavanje v domače ogrske zadeve nima nihče ne pravice ne razloga. Ali če diplomatje stare šole ne razumejo tega jezika, naj bi se vsaj skušali zamisliti v posledice, ki jih more in skoraj mora imeti vsako nepremišljeno nasilstvo. Naglašali smo že večkrat, da je razširjenje socializma izza svetovne vojne neizogibno in skušali smo doprinesti argumente za to mnenje. Dogodki potrjujejo, da je bilo pravilno. Vzroki, ki povzročajo ta pokret, niso odstranjeni, in morajo učinkovati dalje. Človeštvo je prišlo v štadij, ko postajajo velike socialne izpremembe neizogibne.

Pota do cilja so različna. Vsak objektivni opazovalec je lahko spoznal velike razlike v taktikah, ki pa vendar vse služijo večalimanj enemu namenu. Izza viharne epizode boljševizma, ki se tudi na Ruskem preživljava in prehaja polagoma v strujo mirnega, smotrenega in konstruktivnega dela, se bolj in bolj javlja želja za nekrvavim preobratom. Vendar pa to stremljenje ne odneha od svojega socialnega cilja, in tudi ne more odnehati, ker ženo v to smer razvojne sile, ki so močnejše od individualne volje. Boljševiški eksperiment je bil velika šola. Pokazal je zlasti napake in zmote, katerih se je treba varovati, in vsi misleči socialisti so profitirali od tega. Poročila pravijo, da je Lenin sam svaril novo ogrsko vlado, naj ne posnema ruske boljševiške taktike, in socializem res nikjer ne gre za tem, da bi jo posnemal.

Ali to je treba po pravici povedati: Ruska taktika se ne bo posnemala, kjer ima zavedno delavsko ljudstvo odprto pot, da pride brez terorja in prelivanja krvi, brez civilne vojne in atentatov do svojih pravičnih ciljev. Nasilno zatiranje prebujajoče se ljudske zavesti, zunanje militaristične intervencije, izigravanje naroda proti narodu in utrjevanje mednarodnih krivic pa lahko požene vsako mirno gibanje v drugo strujo in ustvari "boljševizem", kjer ni sicer nobenega nagnenja zanj.

Nemško, avstrijsko in ogrsko vojaštvo je imelo nalogo, da pogazi boljševiško in socialistično Rusijo. Dolgo je vršilo ta posel, končni efekt je bil ta, da se je samo našlo boljševizma in ga zaneslo v srednjo Evropo. Ali nimajo zavezniški državniki oči? Pošiljati vojske zoper narode, ki se organizirajo po socialističnih idejah, bi moralo imeti prejalislej zanje enake posledice, kakor jih je imelo za Nemčijo in Avstrijo. Ne socializma ne obljševizma ne bi fakterično zatrl, ampak namesto prevdarnih socialistov kakor Kurt Eisner bi dobili v svojih lastnih armadah boljševike in sami bi bili odgovorni za ta rezultat.

Če nima nova ogrska vlada ljudskega zaupanja, ne bo imela moči, da ostane na krmlu in nobene zunanje intervencije ni treba, da se zruši. Če ga ima — in zdi se, da ga ima — prizadenejo zunanje sile Ogrski lahko veliko škodo; ali stokrat večja postane pri tem lahko škoda, ki jo napravijo sami sebi.

N. KLEIN:

ALI ŽELIMO ZA POSLEDICE VOJNE V AMERIKI KAOS ALI NAPREDEK?

Kaj se je Amerika naučila iz velike svetovne vojne? Kaj smo se naučili iz ruskih razmer po vojni? Rusija je v kaosu, v Nemčiji divja civilna vojna in v drugih deželah zori revolucija. V Evropi vlada lakota in delavci postavljajo svoje programe, da potom njih iztrgajo iz kapitala polni delež, vse sadove svojega dela. Rekonstrukcija dobiva svojo obliko. Kaotična je sicer ta rekonstrukcija, toda razmere se bodo izpremenile. Družabno stališče je danes po vsem svetu enako. Ameriška osamelost je samo geografična — na papirju.

Predsednikova pot v Evropo je zblížala narod s starim svetom. Na kakšen način bo ameriška rekonstrukcija zavzela svojo obliko? Ali bodo učni zavodi ostali še v naprej v službi podplačevalcev in listi kontrolirani po privatnih interesih? Ali bodo duhovniki še nadalje učili, naj se streže in uklanja tistim, ki podpirajo njih zavode? Ali bodo mesarski trust in drugi monopoli še naprej izkoriščali za dobiček in bodo tisti, ki kontrolirajo truste dobivali še v naprej vsako leto milijone, medtem ko trpi ljudstvo pomanjkanje? — Tako stanje ni v Ameriki več vzdržljivo. Izprememba je neizogibna. Narod je dospel na kraj, kjer mu ni mogoče več trpeti in ne bo maral, da pesamezniki vlečejo velikanske profite in kontrolirajo bogastvo dežele. Ko je Rim dosegel tak višek, je začela družba od gnijlobe razpadati in sužnji so obvladali kapital za več kakor sto let.

Vsa čezmerna privatna bogastva so velikanska nevarnost vsakemu zmernemu bogastvu. Tisti, ki imajo čezmerno, iščejo le še vedno več. Nobene opravičbe ni, da imajo Moragn, Schiff, Gugenheim in Rockefeller na sto milijonov premoženja, kakor se tudi ne da opravičiti, da imajo mladoletni ali drugi nezmožni elementi kot dediči v posesti čezmerna bogastva. Dejstvo, da poseduje Rockefeller blizu dva milijona in uživa dohodke, ki presega 100 milijonov na

leto, je zadostno spričevalo, da je sistem sedanje družbe krivičen.

Ali smo pripravljeni razumevati?

Kaj naj bo pomoč in remedura, kako se bomo izognili kaosu, ki vlada v Evropi? Brez remedure se bodo razmere, ki vladajo v Evropi, ponovile tudi v Ameriki. Ali naj dopustimo, da nas bodo vodili tisti, ki propagirajo nasilje? Ali naj dopustimo, da se razredno sovraštvo razvije, ali naj se poslužimo kot sredstvo za izravnanje svoje glave in razuma, ki naj nas reši tega tormula v tem konfliktu? Večina ljudi v Zedinjenih državah zna čitati in pisati, med tem ko jih je v Evropi mnogo, ki ne znajo ne eno ne drugo; zlasti je to resnica v Rusiji. Ljudstvo v Evropi odgovarja klicu lakote in nezadovoljstvu s silo. Boljševizem je prinesel smrt mnogim, ki so imeli in ni delal razlike med onimi, ki so imeli več ali manj.

Ali želi Amerika krvavo razredno vojno? Ali želi imeti nered, ki izhaja iz lakote in trdih časov? Kaj se ukrepa, da se izogne brezdelju, ki raste od dne do dne? Kaj se je storilo, da se znižajo cene življenskim potrebščinam? Ali dotičniki, ki so na državnem krmilu vidijo nevarnost, ali so se namenili, da samo odlašajo?

Vlada Zedinjenih držav poseduje velikanska zemljišča, ki bi rodila če se jih obdela. Vsa ta zemljišča, ki jih je dala svoječasno železnicam, naj dobe vojaki, ki so se vrnili z bojišča. Mnogi, ki so se vrnili iz Francije, so se naučili tamkaj poljedelstva. Zakaj ne bi dobili ti ljudje od vlade na roko nekaj noveev za začetek. Zakaj ne bi začeli z gradnjo cest in predorov ter tako odtegnili množice brezposelnih iz mest? Ta vprašanja odpirajo pot do skupnega lastništva. Ako se privatna bogastva omeji, tako da gre preostanek družbi nazaj, postane vlada, ki zastopa vse ljudstvo, glavni vlagatelj kapitala in lastnik obveznic v vseh korporacijah in trustih. Vlada ne potrebuje nobenih čezmernih profitov in vsled tega se cene življenskim potrebščinam znižajo.

Ali bo Amerika izpolnila svojo svetovno nalogo? Ali potom zgleda, potom resnične akcije, obvarovala človeško pleme pred samouničenjem? Ali bo dala Evropi in ostalemu svetu z uresničenjem programa, ki bo pripravil gospodarsko svobodo in blagostanje vseh, nauk?

Želimo li kaos, ali resnične preuredbe v Ameriki?

Bližnji čas bo pokazal, če smo se iz evropske vojne kaj naučili.

Meščansko časopisje prinaša vest, da se je začel organizirati v svoji lastni organizaciji ameriški srednji stan. Ta stan stoji med kapitalizmom in delavstvom kot posredovalec za razpečevanje robe. Brezdvomno je njegova organizacija naperjena bolj proti delavskemu, kakor pa kapitalističnemu razredu. Vsled tega je dolžnost delaveev, da ne drže rok križem in store vse potrebno, da nevrstijo svojo lastno organizacijo. Delavci, v organizacijo!

Organizacija je podlaga vsakega plodnega dela.

Diplomatično slepomišenje.

V Parizu se nadaljujejo seje in posvetovanja; delajo se načrti in kujejo intrige. Ne more se pa reči, da je delo kaj posebno zadovoljivo, in dasi dobiva javnost le skozi najtanjše sito presejane rezultate, je vendar jasno, da niso diplomatje sami zelo zadovoljni s položajem in svojimi uspehi. Tudi če ne bi bilo nobenih vesti o posameznostih, ki si sicer s težavami napravijo pot v javnost, bi se vendar iz vsega moralo priti do spoznanja, da vladajo med zastopniki posameznih držav nasprotja v nazorih, ki se ne tičejo le podrobnosti tega ali onega vprašanja, ampak zadevajo ob sama načela.

Pariška konferenca ne bi mogla imeti tisoč težav in ne bi ji bilo treba odlašati vsakega vprašanja, če bi bila jasna glede na temeljne principe, po katerih naj bi se reševali problemi. Ne da bi šlo tedaj enostavno vse po loju; spore bi bilo treba v vsakem slučaju preiskati, pravice, ki jih naglašajo nasprotujoče si stranke, bi se morale odtehtati; ali če bi bili državniki složni v tem, kaj je pravično in kaj krivično in če bi imeli resen namen, da uveljavijo pravičnost, bi vse težave postale malenkostne in vsi spori bi se lahko rešili, čim bi bila njih vsebina objektivno dognana.

Prav te fundamentalne harmonije mišljenja pa ni na pariški konferenci in zaradi tega je ves njen trud doslej brezuspešen. Zadnje čase so bili že slišati glasovi, po katerih bi naposled vsa konferenca bankrotirala in namesto sporazuma ostala neomajena zmeda. Nekateri poročevalci, ki se ne zadovoljujejo z mršavimi uradnimi vestmi, ampak skušajo kolikor toliko pogledati za kulise, javljajo, da vlada pesimizem med ameriški delegati in da bi Wilson z ostalimi zastopniki Zedinjenih držav na koncu konca utegnil zapustiti Pariz in konferenco ter se vrniti v Washington, pa prepustil evropskim delegatom, naj kuhajo in pečejo, kakor znajo.

Če je razpoloženje med ameriški zastopniki res tako, bi bilo pač razumljivo. A starokopitnim gospodom, katerim je diplomacija skrivnostna poklica, bi to lahko služilo za nauk in svarilo. Če bi Američani res odšli s konferenc, bi bil to moralen udarec, ki ga zbor političnih magijev najbrže ne bi prebolel in če ne bi bili plešasti državniki tako kratkovidni, kakor so, bi lahko ugenili, kakšne posledice bi imela secesija ameriške delegacije.

Ko se je sklenilo premirje, je vsa stvar izgledala zelo enostavna. Svet je poznal načela, ki jih je razglašal predsednik Wilson. Ta načela so bila tudi temeljna podlaga, na kateri so se vodila pogajanja za premirje; v notah med Nemčijo in Avstrijo ter med Ameriko so se ta načela specialno naglašala. Prezident Wilson je bil takrat tudi besednik zaveznikov in ker ni bilo od nobene strani ugovora proti njegovim načelom, je bil logino mogoč edini sklep, da so jih zavezniki sprejeli.

A če bi bilo tako, bi morala ta načela voditi tudi pariško konferenco. Gospodje a la Clemenceau, Orlando i. t. d. se pa, kakor je videti, nikdar niso po-

vzpeli do tega spoznanja in priznanja. Kar se je očitalo Nemcem v Brest Litovsku, se sedaj po pravici lahko očita raznim zaveznikiškim diplomatom. V teoriji priznavajo vse principe, v praksi jih skušajo obrniti tako, da se iztrese vsa vsebina iz njih.

Tako so na primer Wilsonova načela in Clemenceaujeve zahteve napram Nemčiji v diametralnem nasprotju. Kje ostaja samoodločevanje narodov, kje fakične narodne meje, kje najnavadnejša pravičnost, če zahteva Francija dežele na levem bregu Rene, ki niso francoske v nobenem oziru? Kako se more z Wilsonovimi načeli spraviti v sklad tendenca, da se izpreša iz Nemčije vojna odškodnina, katere ne bi mogla nikdar plačati, ki bi jo gospodarsko popolnoma ruinirala in jo silila, da na tajnem išče zaveznike za nov boj, s katerim bi se otrsela tributa? V kakšni harmoniji so italijanske zahteve z Wilsonovimi načeli? Kako nelogična in nedosledna je politika napram Rusiji?

Diplomatje stare šole špekulirajo, da si bodo pomagali s kompromisi. Ogromne zahteve stavljajo, zato da bi jim vendar še ostal dober plen, če morajo malo odnehati. Ali vse to ne bo držalo. Vprašanje je enostavno: Ali bodo Wilsonova načela priznana v praksi, kakor so bila izrečena v teoriji, ali pa bo mirovna konferenca fiasko. Druge izbere ni.

R. A. DAGUE:

Katoliška cerkev in socializem.

Moj namen ni, da bi se s kom prepiral zaradi vere; vsakdo naj veruje, kar hoče. Verska prostost in svoboda govora se ne smeta kratiti nikomur. Slavni in nesmrtni dokument z imenom Proglas Neodvisnosti pravi, da ima vsakdo naravno pravico častiti boga po svoji veri.

Ali — žalibog — rimski katoličani in naduti ortodoksi protestantje se ne držijo tega. Ob času, ko so naši očetje izrekli gori navedene besede v Proglasu Neodvisnosti, so bili tarča ljutih napadov, češ da so brezbožneži in brezverci. Nekateri protestantje danes sicer trdijo, da so imeli prav, toda katoliški duhovni še vedno smatrajo Proglas Neodvisnosti za heretičen (krivoverski) dokument.

Oni hočejo, da velja katoliška vera pred ameriškimi oblastmi več kot pa druge vere. Katoliška duhovščina pravi, da je edino njihova vera prava in da se ni spremenila rimska cerkev od prvih dni svojega obstanka pa do danes. Kdor pazno zasleduje zgodovino, ve, da zadnje ni res.

Prvi kristjani so blizu tristo let učili komunizem in živeli kot komunisti. Bili so proti zasebni lastnini zemlje, rudnin, lesa in ostalih javnih potrebščin. Vsakemu kristjanu je bilo prepovedano jemati obresti, najemnino in profit. Propagirali so splošno bratstvo.

Konstantin, okrvavljeni rimski cesar, je videl, kako se širi krščanstvo med priprostim ljudstvom; spoznal je, da se bliža konec bogatim in korumpiranim vladarjem, če se ne omeje nauki krščanstva. Konstantin je bil prebrisan tiran. Znal je, kako je

treba zgrabiti bika za rogove. "Spreobrnil" se je v kristjana in proglasil krščanstvo za rimsko državno vero. S tem je bilo konec krščanskega komunizma in sploh krščanstva, kakršno so učili prvi kristjani. Konstantin je odpravil komunistična shajališča in obrede; dovolil je, da kristjani lahko odirajo drug drugega potom obresti, najemnino in profita; dopustil je zasebno lastništvo zemlje in rudnin. Konstantin je vodil kristjane v mesarske vojne in jih navduševal za človeško klanje, zaslužjevanje premaganih, onečaščenje žen — izkratka uničil je sleherni koren pravega krščanstva in ga nadomestil z dogmami, formami in ceremonijami rimskega paganstva, česar dober del še danes živi. Sledila so stoletja mračne dobe. Šele pred kratkim se je pričelo človeštvo dvigati iz mlakuže paganizirane vere, ki je mučila človeštvo stoletja in stoletja s praznovestvom, nevedo, progoni, sužnostjo in s krvavimi vojnami.

Duhovščina paganske rimske cerkve sicer taji to zgodovinsko resnico, ali s tem ne spremeni dejstva. Kakšno je bilo krščanstvo, preden je bilo paganizirano, o tem piše zgodovinar doslovno tako-le: (Rollins' Ancient History (London Edition) Vol. IV., stran 312):

"Čez dvesto let so bili vsi kristjani komunisti, ki so imeli zemljo, gozdove in drage kovine v skupni posesti. Med njimi ni bilo višjih cerkvenih gospodarjev. Vsa vprašanja in nesporazumljenja v komuniji je odločevala oziroma reševala večina, in če se je sklep zdel komu krivičen, je vsa komuna vzela zadevo še enkrat v pretres in razsodila tako, da je bil vsakdo zadovoljen. To demokracijo so prvi kristjani podedovali od Židov in pagani, ki so trgovali z zemljo in delali dobiček z delom drugih, so bili temu nasprotni."

Škof Lambert je v svojem odgovoru Robertu Ingersollu zapisal tudi to-le:

"Veliki agnostik je pozabil, da se je katoliška cerkev prvih dvesto let potegovala za komunistična prava in da je delavec tedaj imel sadove svojega dela."

Trenaus, eden zgodnjih cerkvenih očetov pravi (A. N. L., Div. 14, Sec. 11):

"Delo izvira od Boga, našega očeta. Proklet naj bo, kdor bo žel, česar ni sejal in kdor je krah, katerega ni zaslužil. Bog je odredil, da morajo biti vsi ljudje bratje in ne sme nihče izkoriščati drugega."

Neovrgljiva resnica je torej, da rimsko-katoliška cerkev — in protestantska tudi — katera nasprotuje socializmu in zagovarja današnji družabni sistem, ne uči tega, kar je učil Kristus, temveč učito, kar je zapovedal pagan Konstantin. Rim pobija danes to, česar so se držali prvi kristjani, a na drugi strani dovoljuje to, kar so prvi kristjani obsojali.

Do danes se še ni porodil matematik, kateri bi mogel premeriti in preračunati ogromnost bede, sužnosti, krutosti, zločinov in krvolitja, v katerem je trpelo revno, zanemarjeno in zapeljano človeštvo petnajst do šestnajst stoletij, odkar je pravo krščanstvo poginilo v žrelu paganstva. Paganizirana, ma-

monizirana in sleparska cerkev je od časov Konstantina pa do danes nasprotovala vsakemu naprednemu koraku, ki ga je storil človek. Proklela je učenjake in filozofe; tožila iznajditelje in učitelje, sežigala je na grmadah plemenite ljudi, ki jih je nazivala heretike (krivoverce); sežigala je knjige in zapirala reformatorje v ječe; rodila in vodila je krvave in brutalne vojne, plenila mesta in vasi, mučila in umorila milijone ljudi — vse v slavo božjo ali pa v zasebne koristi papežev, škofov in drugih cerkvenih generalov. Kljub temu pa je rimska cerkev še tako nesramna, da trdi, da je prijateljica izobrazbe in svobode ter da je ona povzdignila človeštvo na sedanjo stopnjo civilizacije! Silna laž! Paganska cerkev, odeta v masko krščanstva, je preganjala vsakega naprednega misleca in reformatorja, kar jih je porodil svet. Zvezdoznanec Galileo je bil zaprt v ječi, ker je učil, da se zemlja vrti okrog solnea, ne pa narobe; Gutenberg, iznajditelj tiskarstva, je bil preganjan zaradi te svoje iznajdbe. Giordano Bruno in Servetus sta zgorela na grmadi, in trpeli so nešteti drugi, ki so se drznili javno kritizirati paganske dogme rimske cerkve.

Ko so naši očetje ustanovili republiko Zedinjenih držav, so jih klerikalci obsuli s preklinjanjem in psovanjem. Krstili so jih za ateiste (bogotajce), ki hočejo začeti brezbožno vlado.

Veliki možje — Garrison, Phillips, Sumner, Greeley, Wade, Pillsbury, Gerrit Smith in drugi, ki niso pripadali nobeni cerkvi, so izjavili, da je telesna sužnost zamorec krivična. Toda duhovščina jih je pobalinsko napadla, češ da je sam Bog odredil sužnost. Današnja paganska cerkev toplo zagovarja vsakega tirana in despota s kraljevsko ali cesarsko krono na glavi. Vsaka takozvana krščanska država je oborožena do zob in pripravljena vsak čas na človeško klanje, požiganje in rop, samo če more s tem ugrabiti novo ozemlje ali razširiti svoje trge. V imenu svoje paganske vere je ortodoksna duhovščina vsikdar zagovarjala in delala krivice, kjer je le mogla. Massachusetts Historical Society ima v svojih škrinjah skrbno shranjeno originalno pismo znanege reverenda Cottona Mathera, D. D., puritanskega duhovna in znamenitega krščanskega učitelja iz leta 1861. Vsebina tega pisma se glasi:

“Preljubljenemu Johnu Higginsonu: Na morju se zdaj nahaja ladja (naš prijatelj Elias Holteraft me je informiral, da bo enkrat v avgustu dospela) z imenom “Wellcome”, katera ima na svojem krovu sto ali več heretikov, ki se imenujejo “Quakers” in William Penn je glava te drhali. Glavni Dvor je skrivoma ukazal Malachi Haxettu, kateri poveljuje ladji “Porpoise”, da naj prestreže “Wellcome” in vlovi Penna ter njegovo krivoversko četo, s čimer bo Bog počaščen. Dobro bi se izplačalo, ako bi to drhal odpeljali v Barbadoes in jo tam prodali. Sužnji imajo tam dobro ceno; plačajo jih z rumom in sladkorjem. S tem bi storili ne le Bogu dopadljivo delo, temveč bi tudi okoristili krščanske duhovne in krščansko ljudstvo. Vaš v Kristusu

Cotton Mather.”

Z željo, da pridem resnici do dna, sem skrbno proučeval zgodovino, in končno sem prišel do za-

ključka, da odkar je Konstantin Veliki osvojil krščansko gibanje, od tistega časa je svet brez organizirane krščanske cerkve. Posamezni kristjani so živeli tekom vseh teh stoletij, toda cerkev kot ustanova, ki se imenuje krščanska, je lažnjiva in sleparska. V obojem, v nauku in zgledih je bila in je še danes rimsko-paganska. Zagovarja vse tisto, kar je Krist obsojal in pobija tisto, kar je on učil.

Socializem ni versko gibanje, ali moje odkritosrčno mnenje je, da socializem reprezentira več pravega krščanstva, kakor pa sedanja cerkev, bodisi katoliška, protestantska ali židovska. Socializem ima visoke ideje in njegovo geslo je: “Bolečina enega zadene vse. Vsi za enega, eden za vse.” Po vsem svetu uče socialisti svetovno bratstvo in svetovni mir.

“The Encyclopaedia Britannica” pravi: “Nauki socializma so slični naukom krščanstva.” To je resnica.

Da bi le skoraj prišel srečni dan, ko zavlada na razvalinah paganske cerkve pravo krščanstvo, na mesto neznanja in krivice — pravičnost in svoboda.

II. Socializem in inteligenca.

Absolventje visokih šol, tehnike in univerze, absolventje strokovnih šol, poljedelskih, obrtnih in trgovskih, študentje ter vse izobrazeno (izšolano) ljudstvo se razume pod imenom inteligenca. Ta inteligenca čuti tudi, kakor delavstvo, nevzdržljivost današnjih razmer in rešuje socialno-študentsko vprašanje ali svoje razmerje napram socializmu. Inteligent ni danes nič drugega kot malo boljše plačani delavec, seveda mu njegova plača že danes več ne zadošča. Občinski tajniki, uradniki občin, deželni odborov, davčni, sodnijski, železnični, poštni uradniki i. t. d. čutijo vsi, da tvorijo prav tako kot delavec rok, čete delavcev z glavo, ki so vsi odvisni od svojega delodajalca, občine, dežele, države, ki jih more, seveda kadarkoli hoče, odpustiti od dela ter jih vreči nevarnosti brezposelnosti v roke. Istotako kot delavec v tovarni nima nikoli upanja, da bi mogel postati tovarnar, tudi inteligent, uslužben v državni, deželni ali občinski službi, nima nade, da bi mogel postati kdaj samostojen. Proletarec rok ni lastnik tovarne, strojev, s katerimi izdeluje, in lastnik zemlje, katero obdeluje in na kateri stoji — študirani proletarec, ki dela — z glavo, ni lastnik pisalne mize, na kateri dela, ni lastnik papirja, na katerem piše, ni lastnik poslopja, zavoda, prostora, v katerem opravlja svoj posel — zase ne dela, ampak za druge.

Tu je popolna paralela: na obeh straneh enaka negotovost eksistence, enaki znaki proletarstva: delo proti mezd in brez svojih izdelovalnih sredstev.

Kakor absolventje univerze tako tudi absolventje tehnike čimdalje bolj postajajo žrtev razvoja, vsled katerega izgubljajo samostojnost in živijo kot uslužbenec.

Velika podjetništva železnice uslužbujejo cele vrste konstruktorjev, risarjev, staviteljev železnih ali kamnitih mostov — podjetništvo kot velekapita-

list uslužbuje poleg proletareev-delaveev tudi proletarce študirane, inteligentne. Najtalentiranejši arhitekt ne dobi v delo velikih del, če nima denarja, če ni kapitalist in nima protekcije v vglodnih krogih. Njegova usoda je: risati, konstruirati, premišljevati, računati, delati kot mezdni delavec s tujimi delavnimi sredstvi in v tuj prospah.

Stališče inteligence v trgovini tudi ni drugačno.

Knjigovodje, računovodje, korespondentje, prokuristi, trgovski potniki — ti vsi so uslužbeni veletrgovine, katerih naloga je voditi knjige, finance in korespondence lastniku veletrgovine. Aparat strokovno izobraženega proletarijata omogoča prosperiteto zavoda, če bi tudi njegov lastnik se zanj nič ne brigal ter se le razveseljeval po kopaljških. Velepsestniškemu plemstvu, ki živi po letu v letovišjih in kopaljških, po zimi v velikih mestih, preskrbi vse gospodarsko uradništvo in delavstvo — niti eden član lastnikove rodbine ne gane z mezincem in premoženje se vzdržuje, množi in redi nič delajoče lastnike!

Tako daleč je prišla "inteligence"...

Ali inteligent ni le služabnik današnjih gospodujočih razredov, proletarce brez izdelovalnih sredstev; ki ne dobi popolnega svojega zaslužka, on ni le pokoren sluga delodajalčevih zapovedi — njemu je naložena še daljša naloga: on je nadzornik nad delom proletarcev, ki delajo z rokami, on je priganjač nad njimi in se celo briga za to, da se vzdržuje današnji družabni red.

Njega samega sicer v današnjem družabnem redu izkoriščajo ali dajo mu pravico, da more on izkoriščati tudi druge. S svojim duhom mora inteligent iskati argumente za "krasni" današnji družabni red in za obvarovanje kapitalistične družbe z izkoriščevalci ter izkoriščevanci.

Za malo boljše plačo postaja inteligent izdajalec svojega brata delavca, ki si služi kruh z rokama; v stavkah je stavkokaz, se bojuje proti stavkujočim in varuje stavkokaze. Absolventje teologije gredo seveda v tem pogledu najdalje. S pridigovanjem pobožnega gesla: "Bodite pokorni vrhovnim svojim poglavarjem", ki branijo plemstvo, kapitaliste in izkoriščevalce. Poslani v naselbine, poneumnujejo ljudstvo — in včasih so še slabo zato plačani. Debela hierarhija pa se valja po kapiteljih in skrbi, da bi vsa boljša in najvišja mesta v cerkvi zasedli tisti, ki imajo protekcijo in sorodstvo. Istotako varujejo in branijo današnji družabni red: profesor zgodovine, ki uči kapitalistično zgodovino namesto ljudske zgodovine, sodnik, ki izvršuje razredno justico, ki delavca delujočega za osvoboditev ljudstva obsoja ter vsak drugi "inteligent", ki se postavlja po robu težnjam delavskega razreda.

Osvoboditev inteligence more priti le roko v roki s proletarijatom. Inteligent mora podati delavcu roko ter se skupno bojevati z njim za osvoboditev izpod kapitalističnega jarma, za dosego političkih svoboščin in za resnično kulturno delo. Obdržanje zasebnega lastništva buržvazije danes ni v interesu niti inteligence!

Inteligence je danes prav tako kot delavstvo izobčena od lastništva poslopij, podjetij ip zemlje —

inteligence more pridobiti lastništvo le tedaj, če bo delovala za skupno lastništvo.

KAPITALISTIČNI STRAH IN LJUBOSUMNOST.

Chicaška Tribuna, eden najinteligentnejših kapitalističnih glasil v Ameriki, piše pod naslovom "Francoski imperializem" z dne 26. marca t. l. sledeče:

"Vsporedno z vestmi iz Pariza, da nam cenzura zopet zapira pristop do dogodkov, čitamo, da je francosko vojaštvo na Ogrskem zasedlo 140 milj dolg in 40 milj globok pas ozemlja in na ta način odprlo pot Rumuncem z namenom, da prodirajo na vztek. Pravijo, da se nahajati v Budapešti dve francoski diviziji, srbske divizije pa da so zbrane v Belgradu, da odkorakajo, ko dobe povelje, na Ogrsko.

Očividno je francosko vojaštvo del mednarodne vojske generala Frañchet d'Espereya iz Salonike, ki je po kapitulaciji bulgarske vojske zavzela svoj pohod proti severu. Prisotnost in namen te vojske je bil neznan. Kakor je soditi sedaj po rezultatu, in kakor izgleda, namen te vojske ni bil pomagati zmerinim elementom na Ogrskem, ampak jih vreči ter pustiti deželo na milost in nemilost boljševoikom.

Pri tem delu, smo mnenja, naj bo Amerika oprezná. Francoski namen, kjerkoli se je pojavil in manifestiral, je bil vedno, da se Francija okoristi. Zadnji dogodki, ki so posledica francoskih operacij na Ogrskem (ker je prišla na krmilo boljševoiška vlada), kakršenkoli je že bil njih namen, niso v našem interesu, ki gre za tem, da se čimprej doseže mir, ampak izživljejo revolucijo in odlagajo mir.

Mnenja smo, da je skrajni čas, da se medzvezniški nameni pokažejo čimprej na dlani. Zadnji dogodki ne kažejo rešitve evropskih zapletljajev, ampak jih le še bolj zapletajo in zamotavajo. Naši fantje so se borili in umirali v Evropi, da vržejo nemško namero, ki je šla za tem, da podjarmi svet, toda mnenja smo, da oni in ameriško ljudstvo ne bo dopustilo nadaljevanje pritiska, da se izvede imperialistični mir. Francoske čete so sedaj prekoračile Rene Francozi ne zahtevajo le povratek Alzacije in Lorene, ampak žele okupirati povrh še zapadno stran Rene. Dalje zahtevajo odškodnino, ki ima namen zasuznjiti Nemčijo, Avstrijo, ter ob enem vso centralno Evropo, izvzemši kraje, kjer je upanje za narodno poveličanje, skoraj za generacijo, kar jih peha v naročje ruskemu boljševoizmu.

V tem podjetju niti Amerika sama ni na varnem. Čas je, da napovemo svoj ultimatum, ali pa se umaknemo s pozorišča! Izgleda, kakor da iz tega valovanja razmer in dogodkov, ni nobenega izhoda. Če se hočemo zadovoljavati le z retoriko, se je lahko poslužujemo doma na varnem. Če ne moremo obvarovati naše zaveznike pred manipulacijami in hazardiranjem z rdečo revolucijo, je bolje, da se vrnemo na naša lastna obrežja in gledamo, da bo v redu naše lastno poslopije."

Iz tega članka sije svarilo, ljubosumnost in grobnja ob enem. Svarilo je namenjeno v prvi vrsti inzemskim imperijalističnim diplomatom, med tem ko

so grožnje naperjene proti deokratski stranki in predsedniku Wilsonu samemu. Pravzaprav je to političen maneuver republikanske stranke. Tribuna je bila, kar se mirovnega programa tiče, zelo glasna proti Wilsonu, in politika ameriških kapitalistov je bila že od nekdaj, naj se zgodi v Evropi karkoli, samo da ostane Amerika nedotaknjena. V Wilsonu vidijo ameriški kapitalisti nevarnega ognjegasca, ki je šel gasit velik požar, pa se boje, da ne bi prinesel seboj iskre, potom katere bi se lahko kaj vnelo tudi v Ameriki. Izgleda, da se inozemski diplomatje ne bodo ozirali na svarila, ki prihajajo od kapitalističnih listov, kakor je Tribuna v Chicagu, in še manj se bo oziral na politične grožnje predsednik Wilson, kateremu se res ne more očitati, da ni poskusil vse, kar je mogel, da se ohrani svet za demokracijo. Če se mu to ne bo posrečilo, so v veliki meri krivi listi kakor je Tribuna, ki je bila vedno pripravljena, da poveljuje in proslavlja "Tigra" Clemenceaua in vse tiste, ki so zagovarjali imperialistične namene. Svarilo čikaške Tribune glede imperialističnih zahtev Francije niso nič drugega, kakor politični pesek v oči ameriški javnosti, da postane glasnejša proti predsedniku Wilsonu, ki je ameriškim kapitalistom trn v peti in ob enem ljubosumnost, da jih v tej nameri ne prehitijo francoski imperialisti.

Drskar.

Dr. Fr. Skála:

Ločitev cerkve od države.

"Opominjamo in pozivljemo pod cerkvenimi kaznimi, da mora vsak vladar in vsak uradnik, ako hoče biti smatran za vernika, javno priseči, da se bo potrudil izgnati iz svoje dežele vse od cerkve označene krivoverce."

To naj zadostuje. Posvetni vladarji bi morali torej po cerkvenih zapovedih, ki doslej še niso preklbane, priseči, da ne bodo trpeli v svoji deželi nikogar, ki bi hotel svobodno misliti. Seveda jo je cerkev v tej zadevi nekako zavozila. Ona uči, da je vera božji dar. Ampak kako more kaznovati onega, komur je Bog ni podelil? Se to li ne pravi imeti Boga — za norca?

Ako pa vladar slučajno tudi nima mnogo vere, tedaj naj ga izključijo iz cerkve ter denuncirajo papežu škofje — njegovi podložniki! In papež mu na to vzame deželo in jo podari, komur se mu zljubi. In takšne cilje goje papež in cerkev še dandanes in delovanje v dosego tega cilja je klerikalizem. To vse se sliši neverjetno. V srednjem veku pa si je dovolil papež tako šalo večkrat. Samo en primer. Ko ni češki kralj Jurij Poděbradski izgnal utrakvističnih "krivovercev" iz Češke, je papež pozval ogrskega kralja, naj vdere v deželo in prežene Poděbrada. Ko se pa ogrskemu kralju to ni posrečilo, je bil papež, ki je bival tedaj v Vratislavi (Breslau na Nemškem) tako razjarjen, da je spal vsako noč pri drugi gospej, ali kakor pravi zgodovinopisec, da "je sklenil vsako noč nov zakon."

Seveda, mnogi bodo hoteli zopet zagovarjati cerkev in bodo rekli, da je bilo to samo v srednjem

veku, ko so bili običaji tako surovi. Toda nazori cerkvenih bogoslovcev dokazujejo, da bi se izvajalo to tudi v naših dneh, ako bi le cerkev dobila nekdanjo oblast v roke. Profesor na prvi katoliški univerzi v Rimu, Lepicier, trdi, da ni cerkev prestopila meje svojega prava, ko je sežigala krivoverce in da nimajo prav oni, ki pripisujejo to sežiganje surovim običajem prejšnjih dob.

Ta dejstva govore dosti razločno. Tako je ravnala cerkev z vladarji, tako je razpolagala z državami. Samo ob sebi se razume, da je bil podvržen ves javni red, vse pravne zadeve, skratka vse posameznikovo življenje cerkvenim zakonom. V šolstvu je bila cerkev edina in absolutna vladarica, sklepanje zakona je bilo odvisno od duhovniške samovoljnosti.

Cerkve je, kakor pravi Dr. Hobza, profesor na češki univerzi v Pragi, vladala, sodila, zbiralala neizmerno premoženje in pobirala davke na podlagi svojega lastnega finačnega zakona. Cerkev je bila pravzaprav država, ki ni skrbelo toliko za zveličanje duš, kakor za razširjanje svoje oblasti. Od tistih dob datira ona cerkvena korupcija, ki je glavni značaj naših klerikalcev.

Proti cerkveni posvetnosti je nastopila reformacija, najprej češka, husitstvo, češko bratstvo, potem nemška reformacija. Reformacija je hotela vzeti cerkvi njen posvetni značaj in obnoviti krščanstvo prvih stoletij. Eden glavnih ciljev je bila samostojna zakonodaja države in omejitev cerkvene-ga področja popolnoma na naboženske zadeve.

V Avstriji je začel vpliv države stopati v 15. stoletju, in to ne samo v posvetnih, temveč tudi v cerkvenih zadevah. Deželne oblasti so zahtevale tedaj, da morajo vsi doktoranti, vseučilišni profesorji itd. vsako leto znova priseči, da verujejo v brezmadežno spočetje Marije, čeprav je bila dogma proglašena še le 8. grudnia 1854: Razvoj je hitel v Avstriji naglo k zmagi države nad cerkvijo in je dosegl svoj višek v takozvani jožefinski zakonodaji. Svoj nazor o razmerju cerkve do države je formuliral Josip II. takole: "Državna oblast obsega brez izjeme, kar ni božjega v cerkvi, ampak človeškega in kar se ima zahvaliti državi za svoj obstoj in naj bo že karkoli, vladarski oblasti; ta oblast mora tedaj imeti pravico, vsa podobna dovoljenja ne samo izpremeniti in omejiti, temveč tudi zrušiti, kadarkoli zahtevajo to državne koristi, neprilike ali spremenjeni časi in razmere." Razvoj v protestantskih deželah je vplival v obilni meri tudi na katoliške države, kakršna je bila Avstrija. Za časa Josipa II. je bil proglašen tudi zakon in šolstvo kot "politica" — t. j. kot popolnoma državne zadeve.

Po smrti Josipa II. se je polastila cerkev zopet prejšnjih svojih postojank in državna zakonodaja je do malega uničila vse Jožefovo delo. L. 1855 pa je sklenila država s cerkvijo celo dogovor, takozvani konkordat, v katerem se je podvrgla popolnoma Vatikanu. Navedimo samo par momentov iz te slo-vite, nazadnjaške pogodbe. Prvi članek določa, da mora biti rimsko-katoliška vera z vsemi njenimi pra-

vicami in privilegiji, ki ji gredo po božjem in cerkvenem zakonu, ohranjena v avstrijskem cesarstvu za vse večne čase. — Država mora po smislu tega članka dati cerkvi vse pravice, ki jih je kdaj imela in ki si jih nanovo pripiše, t. j. ona se mora podvreči cerkveni oblasti, kakor je bilo v srečnih časih Bonifacija VIII. Česar torej cerkev ni dosegla niti v srednjem veku, to ji je dovolila avstrijska vlada še pred dobrimi 60 leti. Kaj čuda potem, da ji je prišel klerikalizem v meso in kosti.

V člankih II.—IV. je dobila cerkev popolno samoupravno, avtonomijo. Cerkev je postala država v državi. Ako so prišli cerkveni zakoni navskriž z državnimi, so morali zadnji stopiti v ozadje.

Važni so bili članki V.—VIII., ki določajo razmerje cerkve v šoli. Ves pouk katoliške mladine na javnih in zasebnih šolah se je imel ravnati čisto po naukih katoliške cerkve. Škofje so dobili nadzorno pravico, da bi se v nobenem učnem predmetu ne nahajalo kaj, kar bi se ne vjemalo s katekizmom. Ljudsko-šolski učitelji so bili pod nadzorstvom fajmoštrov in kaplanov, deželni šolski nadzorniki so bili imenovani od cesarja po škofovem priporočilu. Učitelj, ki ni hotel ubogati župnika, je bil takoj odpuščen. Profesorji na gimnazijah so smeli postati samo katoliki i. t. d.

Tako je bila šola popolnoma izročena cerkvi na milost in nemilost; župnik je postal gospod v šoli. Razumljivo je, da cerkev teh dob ne more pozabiti in da deluje z vsemi močmi za njih povratek.

Članek IX. se je tikal cenzure. Škofje so smeli označiti knjige, ki so se jim zdele za cerkveno propagando škodljive in prepovedati njih čitanje vsem vernikom. Ampak to še ni zadostovalo; tudi vlada je morala posoditi cerkvi svojo moč in z vsemi sredstvi ovirati svobodni tisk. Določanje veljavnosti zakona je prišlo popolnoma duhovšini v roke. Kazenski zakonik je moral delati za duhovne, ki so bili obtoženi, največje izjeme. Moral je zakriviti že grozen zločin, da so ga zaprli v kriminal, navadno je čakal brezskrbno, interniran v kakšnem samostanu, na izid svoje pravde.

Ali dosti. Iz teh vrstic se, mišlim, razvidi jasno, kakšen duh je prešinjal znameniti avstrijski konkordat. Avstrija je bila tedaj domalega srednjeveška država.

Seveda se kaj takega tudi v Avstriji ni moglo vzdržati dolgo. Ko je zadevala Avstrijo katastrofa za katastrofo, so jeli merodajni krogi iskati izhod iz nevzdržljivega stanja. V parlamentu so bili glasovi po reviziji konkordata čim dalje glasnejši in pogostejši. Začela so se pogovarjanja z Vatikanom. Ampak Rim ni hotel popustiti niti za las in je odklonil vsako posredovanje.

Osnovni državni zakon z dne 30. grudnia 1867 je proglasil in zajamčil v prvem in drugem članku ravnopravnost vseh državljanskih občanov pred zakonom in njih sposobnost za dosego uradov. Čl. 14., 15. in 16. govore o svobodi vere in vesti:

(Konec prihodnjic.)

Kako mislijo socialisti deliti.

Včasih bi se človek res prijel za glavo, če se ne bi pravočasno spomnil, da to nič ne pomaga. Ampak težko je vendar ohraniti popolnoma mirno kri, če prihajajo razni nasprotniki po dolgih desetletjih razlaganja in odgovarjanja na vprašanja še vedno z enakimi otroškimi ugovori kakor v preteklih časih, ko je bil socializem še strašilo za nedorasle. Med najbolj neslanimi sitnarijami, ki se na tak način še vedno ponavljajo, je tudi vprašanje, kako bodo socialisti delili, če zmagajo?

Tisti, ki tako vprašujejo, navadno mislijo, da socializem itak nikdar ne zmaga. Večinoma tudi ne pričakujejo odgovora na to, ampak si domišljajo, da osmešijo socializem s svojim vprašanjem. V resnici pa ne osmešijo nikogar drugega, kakor samega sebe, ker dokazujejo s svojim vprašanjem, da ne znajo misliti dalje kot jim sega nos.

Vpraševati za to, da se človek pouči, je hvalevredno. Toda kdor vprašuje zaradi polemike, mora poznati predmet, o katerem se prepira. In če se hoče pripraviti o socializmu, mora poznati socializem.

Kdor se je kaj poučil o socializmu in hoče pošteno nastopati, pa ne bo nikdar prišel z neumnim vprašanjem o delitvi, ker mora vedeti, da ni socializem nikdar učil takega nezmišlja. Prvič niso bili umstveni začetniki socializma nikdar tako kratkovidni, da bi pričakovali kakšno resno pomoč od "delitve"; drugič je pa osnovna misel socializma nasprotna delitvi kakor noči dan. Podlaga socializma je združitev, organizacija, delitev pa bi bila razkosavanje.

Odkod pa je prišlo to babjeverstvo o socialistični delitvi? Večina zabavljačev seveda le ponavlja, kar sliši od drugih. Med ljudmi je silno veliko papig, ki žlobudrajo, kar jim prihaja v ušesa, ne da bi prevdrali, če je v takih besedah kaj zmišlja. Tisočkrat človeškega duha se ohrani in širi le na ta način. Možgani nekaterih ljudi funkcionirajo le kakor aparat, ki je še manj živ od telefona, fonografa, ali fotografske plošče; ušesa sprejemajo besede, usta jih dajejo od sebe — to je vse.

Toda odkod so pobrali sijajno idejo o "delitvi" tisti, za katerimi jo drugi ponavljajo? Torej tisti, ki so bili nje originalni izumitelji, ali ki si vsaj domišljajo, da so bili?

Viri, iz katerih zajemajo taki modrijani, so raznovrstni. Glavna pa sta dva.

Površna glava sliši nekaj zvoniti o socializmu. Nekje so pravili, da hoče socializem zboljšati svet, da ga hoče gmotno zboljšati; iz tega sledi, da je naperjen proti bogatinom. To še bolj potrjujejo lepe, ampak stvarno malo vredne fraze, kakor da je socializem "vera siromakov" in podobno.

Na tej podlagi začne površna glava kombinirati. "Če hoče socializem pomagati revežem, mora vzeti bogatinom, kar imajo in potem — no, potem mora razdeliti bogastvo med siromake."

Zaključek se zdi površni glavi popolnoma logičen, in navidezno je res pravilen. Pa vendar ni nič vreden. Da se pride do njega, je treba res površnosti. V

čem je kardinalna zmeta tega mišljenja, bomo pozneje pregledali.

Drugi razlog, da igra ideja "delitve" tako vlogo, je pa takorekoč historičen.

Hrepenenje, da bi se odpravila beda, je veliko starejše od socializma. Tako staro je, kakor beda sama. To je torej mnogo mnogo tisočletij. Hrepenenje je ostajalo vedno le hrepenenje, ampak sposobnejše glave so pričele študirati, kako bi se pomagala mora bede. In v teh špekulacijah je prihajala delitev do veljave.

V preteklosti, ko so bile gospodarske razmere bistveno drugačne od sedanjih, ko zlasti ni bilo sedanjih tehničnih sredstev in vsled tega tudi ne današnjega načina produkcije, se je zdela delitev bogastva res zelo enostavna pomoč. Poleg tega se je pa tupatam javljala druga, nasprotna ideja, namreč komunizem, ki pomenja skupno lastnino. Tako je bilo na primer prvotno krščanstvo komunistično, kar se ne sme zamenjavati s socialističnim kolektivizmom. Ali delitev bogastva ali vsaj gotove vrste posesti je bila v preteklosti zelo navadna zahteva za rešitev tedanjega socialnega vprašanja.

Kadar je v starem Rimu beda množično prišla do vrhuna, tedaj se je oglašala zahteva, da se razdeli zemljiška posest in da se stori enako z žitnimi zalozami. Pri starih židih je nekaj časa veljal zakon, da se razdeli zemljiška posest vsakih sedem let nanovo. Kmetje srednjega veka so se v svojih puntih vojskovali za odpravo tlačanstva in za razdelitev gosposke zemlje. V času francoske revolucije so kmetje to kar praktično vršili; gradove so požigali, zemljo so si pa delili.

Tako je razumljivo, da prenašajo ljudje, katerim primanjkuje potrebno znanje, preteklost v bodočnost, pa pripisujejo tudi socializmu enake namene, kakršne so imele gospodarske revolucije v nekdanjosti.

Ko so na ta način podteknili socializmu svoje misli, jim jih ni težko pobijati. Tudi nam ne dela preglavice, če je treba dokazati, da se ne reši z delitvijo socialno vprašanje.

Ko je bilo poljedelstvo glavni vir človeškega pridobivanja, se je naravno največja važnost potala na zemljiško posest. Še dandanes mislijo nekateri nacionalni ekonomski, takozvani "bodenreformerji", da je zemljiško vprašanje najvažnejše od vseh. Nekdaj je bilo res tako in tedaj je bil klic po razdelitvi zemlje razumljiv.

Toda v naših časih prehaja težišče pridelovanja bolj in bolj v industrijo, v katere raznovrstnih panogah so zaposlene ogromne množice ljudstva. Kaj bi bilo tem neštetim milijonom pomagano, če bi se razdelila zemlja? Ali naj gredo vsi na kmete? Kdo bo tedaj izdeloval industrijske produkte, brez katerih na sedanjih stopnji kulture enostavno ne moremo živeti? Kdo bo oskrboval promet, delal na železnicah, parobrodih i. t. d.? Povratek v nekdanje primitivno življenje, ki bi bil podoben, če naj bi se izvršilo kaj takega, je nemogoče. Pridigarji, ki nas pozivajo na to, največ s klicem "Nazaj k naravi", so narobe utopisti.

Delovna sredstva se niso razvila le v industriji. Razvoj tehnike je povzročil prekucijo tudi v poljedelstvu, gospodarstvu, mlinarstvu i. t. d. Odkar poznamo poljedelske stroje, ne marajo ljudje več rabiti motike in srpa, kjer ni to potrebno. To se pravi, da za tiste milijone, ki so zaposleni v industriji, ni več prostora na kmetijah. Njih socialno vprašanje se ne more rešiti z razdelitvijo zemlje.

Dotod misli "delilec" pravilno. Tukaj se pa pričinja njegova zmeta.

— Za kmete bi se lahko razdelila zemlja — špekulira naš modrijan —; ampak kaj naj se deli za industrijski proletariat? Industrijsko bogastvo je kapital. Heureka! Zdaj jih imamo! Socialisti hočejo deliti milijone, milijarde! . . .

Ne po socialistični, ampak po svoji logiki je mož dospel tja. In zdaj nas ima v pesteh. In zdaj se norčuje iz nas. In zdaj nas zdrobi kakor preperelo skorjo.

— Razdelite vse denarno bogastvo, kar ga je na svetu! Kaj dosežete s tem? Koliko pa pride na posameznika? Malenkost! Recimo, da dobi vsakdo tisoč dolarjev. Kaj pa je to? Kaj bo s tem počel velikega? In — kar je poglavitno — kako dolgo ostane ta enakost neizpremenjena?

. . . Strah in groza! Tako nas je mož vjel, tako je pobil ves socializem.

Kajti kar je res, je res. Če ima danes vsak izmed nas tisoč dolarjev, že jutri ne bo več tako, čez leto dni bomo pa najbrže imeli enake razmere kakor danes. Eden bo svoj tisočak dotlej zapravil, drugi jih bo pa med tem sto nabral; eden bo znosil svoj denar v salun, drugi pojde z njim na borzo . . .

Tako bi bili torej popolnoma pri kraju, če — hm, če bi imel socializem res tako neumno podlago.

Modrijan pa ne bi bil prišel do teh zaključkov, če bi se bil le spomnil na nekdanjo zahtevo po delitvi zemlje. V preteklosti niso socialni reformatorji zahtevali, da se deli koruza, hruške in fižol, ampak zemlja. To se pravi: Ne produkti, temveč produktivno sredstvo.

V moderni industriji so stroji, motorji, tovarne, rudniki i. t. d. produktivna sredstva. Če bi se torej sploh moglo govoriti o delitvi, bi se morale deliti take reči. Ampak to bi bil očiten nezmisel. Razdeliti strojnega velikana se ne pravi nič drugega, kakor uničiti ga. Razdeliti tovarno tudi ne pomehi nič drugega. Da se s takim uničevanjem industrije napravi kaos, a ne reši socialno vprašanje, pa razume lahko prvošolec.

Denarja nočejo socialisti deliti, ker ne bi to niti za en dan veliko zaleglo. Delovnih sredstev nočejo deliti, ker bi bila to blaznost. Kaj hočejo torej deliti?

Odgovor se glasi: Nič!

Kaj pa torej hočejo?

Delo hočejo organizirati tako, da bo vsem skupaj nalagalo čim manjša bremena, obenem pa vsem skupaj prinašalo čim obilnejše sadove. Iz tega sledi, da morajo "vsi skupaj", to se pravi, vsa človeška družba dobiti primerno obliko gospodarske organizacije, ki bo najbolj ustrezala potrebam produkcije

in potrebam konsuma. Za ta namen se mora ustanoviti svetovna organizacija.

To nima prav nič opraviti s tistim puhlim kosmopolitizmom, ki ga frazasto pridigajo sanjači, pojoči o koncu narodov in o podobnih utopijah. Nič drugega ne pomeni to, kakor da se mora med vsemi narodi ustvariti zveza za tiste interese, ki so vsem skupni. V prvi vrsti velja to za vse produktivne stroke.

Le na taki podlagi je namreč mogoče organizirati produkcijo — industrijsko in agrarno — na tak način, da bo zadoščeno vsem potrebam človeške družbe. In le na taki podlagi je mogoče pametno in pravično organizirati razdeljevanje produktov — to, kar je danes trgovina, potem privažanje, razvažanje i. t. d.

To razdeljevanje produktov pa ni "delitev". Dodajanje produktov članom družbe je plača za njih delo. Na kakšen način se to uredi, je druga reč. Praktično bo družba izvršila tako, kakor se ji bo zdelo najbolj primerno, kadar bo dospela do socialistične organizacije. Ni pa treba misliti, da se mora to zgoditi tako primitivno kakor v kasarni, da dobi vsak določeno porečijo krompirja, kruha, mila, plemoga in zobotrebecev, in da se mora oglasiti pri reportu, če potrebuje par novih podplatov. Tudi v socialistični družbi lahko ostane splošno izmenjevalno sredstvo, ki se danes imenuje denar; kajti denar izgubi vso sedanjo nevarnost, čim se uredi gospodarska organizacija tako, da bo z njim mogoče svobodno nabavljati potrebščine, pa ne izkoriščati svojega bližnjega.

Iz Petrograda poroča korespondent čikaške "Tribune", Mr. Frazier Hunt, sledeče: — Prišel sem v Rusijo kot prvi Američan, ki je v zadnjih šestih mesecih prekoračil mejo sovjetske Rusije. Prve dni marca sem prekoračil most na finski meji. Finski uradniki, ki so me ustavili sredi mosta, so rekli, da se ta most imenuje "most vzdihov". Ko so me Finci izročili zastopnikom rdeče armade, sem premišljeval, koliko ta most zasluži omenjeno ime. Rdeča straža me je spremila do bližnje železniške postaje, v moji glavi so pa vstajale slike barbarskih boljševičkih ječ in sodnih zborov izredne revolucijonarne komisije, ki sklepa smrtno obsodbe vso noč, zjutraj ob zori so pa obsojenci ustreljeni.

Toda čudil sem se. Rdečim stražnikom sem povedal brez ovinkov, da sem Amerikanec in vrhutega še časnikarski poročevalec. Ali me bodo takoj uklenili in ustrelili že jutri? Toda straža se ni prav nič razburjala. Na železniški postaji so pogledali moj potni list in prtljago in potem so me — pustili pri miru. Pričakoval sem, da me bodo vsaj zaprli, kajti tako so mi prerokovali na Finskem. Rekli so, da ni noben tujec — zlasti pa Američan! — varen svoje svobode med rdečimi. Pa ni bilo nič!

Sedel sem na postaji več ur in ko sem prišel k sebi, sem pričel opazovati vojake. Sami mladi fantje so. Izgledajo precej neumni, toda povsem človeški; morda sami ne vedo, kaj pomeni ves revolucijonar

business. Ko sem jih tako opazoval, sta prišla dva, trije k meni, ogovorili so me s sodrugom in me prosili cigaret. Dal sem jim cigaret in lepo so se mi zahvalili — zahvalili meni, sovražnemu tujcu, čigar čete so v boju z njimi!

Zvečer sem sedel na vlak, ki je vozil v Petrograd. Kupej je bil čist in gorko je bilo notri. V pondeljek sem se zglasil pri zastopniku za zunanje zadeve.

"Prišel sem, da izvem vso resnico o Rusiji," sem ga nagovoril. "Šest mesecev že ni bilo ameriškega korespondenta v sovjetski Rusiji. Dovolite mi, da potujem po vaši deželi neovirano in poročal bom pošteno o vsem, kar bom videl".

"Veseli nas, da ste prišli", je odgovoril zastopnik sovjetske vlade. "Lahko si ogledate vse, kar želite, mi Vam bomo pa pomagali, kolikor moremo".

"Vsa poročila Vam predložim, da jih cenzurirate, predno jih odpošljem v Ameriko", sem nadaljeval.

"Ni treba," je naglo segel v besedo. "Cenzurirali ne bomo nič. Edino, kar Vas prosimo, je, da poročate resnico in da se ozirate na naše argumente".

Bil sem presenečen. V tem času bi bil moral že biti v ječi. Sprejeli so me pa, kakor gosta.

Odkar sem v Petrogradu, počnem, kar hočem, grem kamor hočem in nihče mi ne dela nobenih ovir. Ob večerih večasi obiščem stan danskega Rdečega križa in trikrat ali štirikrat sem hodil sam brez orožja po dolgih, mirnih ulicah Petrograda, toda nihče me ni napadel. Bil sem varen, kakor da bi hodil po Michiganskem boulevardu v Chicagu.

Moja poročila niso cenzurirana in boljševiki jih niti ne vidijo. Večjo svobodo imam za pisanje, kakor sem je imel v Severni Rusiji ali Franciji pod ameriško in francosko cenzuro.

Kje leži odgovornost za sedanje neprijetne, grozne razmere v Rusiji? Govorim dnevno po več ur s ljudmi vseh slojev, da bi dobil odgovor na to vprašanje.

Boljševički komisar mi je dal sledeče pojasnilo: "Lahko je razumeti, zakaj je tako veliko pomanjkanje živil in zakaj je nezadovoljnost, ki izvira iz tega. Rusija je bila runirana in propadla že takrat, ko smo mi prevzeli vlado. Ko smo ustavili vojno z Nemci, je prišla civilna vojna in vojna z zavezniki; vojna s tujimi državami in s tistimi, ki jih podpirajo tuje države. Vzdrževati moramo armado več kot milijon mož na bojiščih. Vojake je treba vsak dan nasiti in železnice morajo večji del služiti prevažanju streliva. Ako bi zavezniki umaknili svoje fizične i moralne sile, s katerimi podpirajo naše domače sovražnike, bi bila civilna vojna končana v tridesetih dneh. Tedaj bi odprle velike žitnice v Sibiriji, demobilizirali armado in naše železnice bi služile transportiranju živil v potrebne kraje. Dobili bi surovin in kuriva in naše tovarne bi proizvajale dovolj za odpravo bede. Če zavezniki odpravijo blokado in nam dovolijo, da lahko kupujemo in prodajamo na svetovnih trgih, bi kmalu pokazali, kaj je v stanu narediti naša sovjetska vlada".

ADVERTISEMENT

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRICH, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: JOSIP PETERNEL, Box 95, Willock, Pa.

1. nadzornik: NIKOLAJ POVŠE, 1128 Fabyan St., City View, N. S. Pittsburgh, Pa.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 72, East Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Banonza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prozeli pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Pošt nih, Expressih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potem privatnih čekov. Nakaznice naj se naslavljajo: Blaž Novak, Title Trust and Guarantee Co. in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kako pomanjkljivosti, naj to nemudoma samnijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

INICIATIVA DRUŠTVA RUDEČI OREL ŠTEV.
105 S. D. P. Z.

White Valley, Pa.

Društvo Rudeči Orel šte. 105 S. D. P. Z. v White Valley, Pa. je na svoji redni seji dne 2. marca t. l. vzeo v pretres spor, kateri je nastal med bivšim uradnim glasilom Glas Naroda ter med glavnim odborom S. D. P. Z., ter po daljši debati prišlo do sledečega zaključka.

Naše društvo ostro protestira prvič; proti glavnemu odboru S. D. P. Z. ker se isti ne ozira na večino članstva, ter je svojevoljno odstavil Glas Naroda kot uradno glasilo zveze, klub temu, da je bil izvoljen na splošnem glasovanju; ako je hotel glavni odbor odstaviti Glas Naroda kot glasilo, bi se mor SDPZ. si je štel v svojo dolžnost v smislu pravil

ral poslužiti druge poti, ne pa na ta način, kot bi bil glavni odbor neodvisen gospodar zveze. (Gl. odločno postopati z glasilom. Ako bi G. N. pred izdanjem tozadevne iniciative dr. šte. 3 izvajal tako absurdna obrekovanja, bi se zadnje glasovanje sploh ne vršilo, ker bi ga gl. odbor že prej odstavil. Od-stajljenje G. N. kot glasilo po gl. odboru nima z zadnjim glasovanjem nobenega stika, ker je G. N. izrabljal svoje dolžnosti v lastno korist — po izdaji tozadevne iniciative. Opomba gl. taj.)

Obenem protestiramo proti Glas Naroda zaradi njegovega ruvanja in neumestnega postopanja proti glavnemu odboru NE DA BI PODAL TUDI DOKAZE, kar nikakor ni v korist, temveč v škodo organizacije; dolžnost uradnega glasila je, da priobčuje v listu društvene oziroma zvezine reči, za kar je tudi plačan, ne pa delati razdor in nezadovoljnost med članstvom. DA NI GLAS NARODA V TEM OZIRU IZPOLNJEVAL SVOJIH DOLŽNOSTI. ZATO IMAMO DOKAZE. Nadalje ako so gospodje pri Glas Naroda opazili v glavnem uradu S. D. P. Z. kakšno nepravilnost ali kaj podobnega in se branijo to objaviti v listu, potem se smatrajo za sokrivce.

Da se izognemo v prihodnje enakim neprilikom, je naše društvo sklenilo predlagati sledečo

INICIATIVO

Glavni odbor S. D. P. Z. naj takoj podvzame potrebne korake, da prične S. D. P. Z. izdajati svoje lastno glasilo in sicer kot mesečnik, katerega naj dobiva vsak član in članica, list naj se da tiskati tiskarni, katera nudi najboljše ugodnosti.

Prepričani smo da bi stroški lastnega glasila ne presegali sedanjih stroškov, ker moramo plačevati kar tri glasila. (S. D. P. Z. je imela le glasilo in pomožno glasilo, sedaj pa le eno glasilo, o tretjem glasilu nam ni znano, pač pa se od časa do časa oglašča organizacija v drugih listih in koledarjih. (Op. gl. tajnika.)

Upamo, da se cenjeni bratje in sestre strinjajo z nami, vsled česar apeliramo na bratska društva, da podpirajo ta predlog, da pride čim prej na glasovanje.

Frank Kern, predsednik.

Anton Rožina, tajnik.

Andrej Bogataj, blagajnik.

Dr. pečat.

Dodatek gl. tajnika.

Gornji iniciativni predlog društva Sloge šte. 105 j e v smislu pravil pravilno izdan in je cenjenim društvom odprt za podporo v svrhu splošnega glasovanja o predlogu.

Društva, katera se strinjajo z iniciativo in žele, da pride na splošno glasovanje, naj jo podpirajo, o čemer naj uradno obvestijo gl. urad.

Čas za podpore iniciative je v smislu pravil določen od vštetega 30. marca do vštetega 11. maja 1919 —to je za dobo 6 tednov.

Ako bo iniciativni predlog podpiran v določetenem času od 10 društev iz štirih raznih držav, bo izdan na splošno glasovanje.

Blas Novak, tajnik.

PROTEST.

Člani društva Svoboda šte. 119 S. D. P. Z. protestiramo proti bivšemu glasilu Glas Naroda zaradi neopravičenih napadov na glavne odbornike Slovenske Delavske Podporne Zveze.

ČEMU SO NAPADI BREZ DOKAZOV? Če bivše glasilo Glas Naroda res kaj ve čez glavni odbor SDPZ, naj pride z dokazi na plan, toda odkritosrčno, brez zvijač, potem bo članstvo lažje sodilo kdo ima prav, bivše glasilo ali glavni odbor.

Kakor je razvidno iz raznih poročil v bivšem glasilu, niso gl. odborniki S. D. P. še nič zakrivali napram organizaciji, kar pričajo objavljeni polletni in letni računi. Nam se vidi da so gl. odborniki nedolžni kar se proti njim govori in piše.

Članstvo društva Svoboda, šte. 119, izreka popolno zaupnico glavnim uradnikom SDPZ. in jim še posebno častita ker so naprednega mišljenja, kar veliko koristi naši organizaciji. Ne poznamo osebno članov gl. odbora, da bi jih za to hvalili, vendar pa se zavedamo, da so glavni odborniki veliko pripomogli do združenja dveh organizacij, za kar jim vsa čast.

Delujte torej tudi v bodoče vse v prid naše organizacije in ne ozirajte se na list Glas Naroda kaj on piše — on ima že tako navado da mora udrihati po glavnih odbornikih — drugače menda niso zdravi. Spominjemo se še kako je bilo pred nekaj leti s Slovensko Narodno Podporno Jednoto kjer je tudi Glas Naroda kašo mešal kakor jo sedaj pri S. D. P. in upamo, da bode imel tudi sedaj enaki uspeh.

Sprejeto na redni mesečni seji dne 2. marca 1919.

Za društvo "Svoboda" šte. 119, v Jacksville, Kansas.

Jacob Baloh, predsednik; Jacob Selak, tajnik; J. Selak, blagaj.
(Pečat).

NAZNANILO.

La Salle, Ill. — Slovenskim sodrugom tu in v okolici naznanjam, da se vrši seja Slov. soc. kluba št. 4, JSZ., v nedeljo 6. aprila ob 4. popoldne. Poleg drugih važnih točk bodo na dnevnem redu tudi volitve tajnika in organizatorja. Ob enem imamo tudi glasovanje o pravilih JSZ. Kdor misli ostati še nadalje član kluba, naj ne zamudi te seje. Tisti, ki se ne udeležujejo sej in ki ne plačujejo prispevkov, moram smatrati za odstople člane in jih bom tudi vpisal za take.

Sodrug, sedaj ni čas mlačnosti. Lasallska naselbina bi morala imeti mnogo močnejši soc. klub kot ga ima. Imela pa ga bo le, če boste aktivni na agitacijskem polju, če boste prihajali k sejam in pridobivali nove člane in širili med njimi našo idejo.

Justin Zajec, tajnik.

DELO IN ŽELODEC.

Glencoe, O. — Pravijo, da ko je bog ustvarjal svet, je to delo opravljal šest dni, sedmi dan pa je proglasil za dan počitka.

Izgleda, da je sedaj ravno narobe. Delavci delajo komaj en dan v sedmih. Šest praznikov v tednu za delavca, ki je brez-sredstev, in takih je ogromna večina, pa ni nobena šala. Tudi delavec ima želodec, ki zahteva svojo hrano in če je ne dobi, postane tudi neke vrste "boljševik".

Magnatje današnje vladajoče družbe se boje boljševizma. To dokazuje nervoznost, ki jih obdaja kadar pišejo o preobratih in nezadovoljnosti ljudstva v raznih državah širom sveta. Pri tem pa pozabljajo, da je vse, kar zahtevajo ljudje, več kruha in manj izčrpanja delavčevih moči. Dajte vsakemu toliko dela, kolikor ga je fizično in duševno sposoben opravljati, ne da bi pri tem prišel v nevarnost prehitro izčrpati svoje moči, dajte ljudem pogoje za življenje kot se za civilizirano ljudstvo spodobi, dajte jim vse pravice ki jim gredo, pa ne bo obstajala nevarnost boljševizma. Ljudje ne rebelirajo za zabavo, ker je taka zabava predraga za vse.

Vse to se da doseči, če se finančnim kraljem omeji žeja po profitu. Na svetu je vsega dovolj in lakote ne bi bilo treba trpeti nikomur, če bi bil sistem družbe urejen drugače kakor pa je. Ravno tako bi tudi dela ne primanjalo; delavne ure naj bi se skrajšale in tam, kjer se sedaj muči eden, naj bi jih delalo toliko, kolikor bi bilo potrebno za zmerno zmagovanje dela. Vse to bo prišlo. Šesturni delavnik je na petu in delavstvo bo kmalu odločilna moč v vodstvu industrije. V nekaterih državah bodo prišle reforme v kratkem času, v drugih morda nekoliko pozneje, toda prišle bodo.

Za delavstvo je najvažnejše, da se organizira. Neorganizirana sila je sicer sposobna za razdiranje, ampak za gradnjo nima sposobnosti. Masa je lahko nezadovoljna, kajti zato ima vzroke. Za odpravo nezadovoljnosti pa je treba temeljitih reform, ki jih je v stanu izvesti v socijalnem znanju utrjena organizacija delavstva. Ravno zato, ker je delavstvo nemarjalo vse to, vlada današnji kaos, ki dobiva še vedno ostrejšje oblike. Za resne sodruge je čas, da se primejo temeljitega dela in privedejo delavstvo v organizacijo, kjer se ga bo poučevalo in navajalo k razumevanju družbe kakoršna je in kaka bi morala biti. Razširjajte Proletarea in naše brošure, ki so nam glavno agitacijsko sredstvo. Ne demagogije, naga konstruktivnega dela nam je treba. Če se bomo držali tega pravila, bomo kmalo videli uspeha našega dela.

Nace Žlemberger.

NAROČNIKOM.

Kadar se preselite, naznanite nam vselej poleg novega tudi vaš prejšnji naslov.

Vse stvari, ki se tičejo poslovanja lista, kot naročnine, naročila knjig in koledarjev, oglase itd., pošiljajte na naslov:

PROLETAREC, 3639 W. 26th ST. CHICAGO, ILL.

Ako imate kake pritožbe glede nerednega poslovanja ali drugih uzrokov, ki so v zvezi s tem listom, jih pošiljajte nadzornemu odboru J. D. T. D. na naslov:

Philip Godina, 2814 So. Karlov Ave., Chicago, Ill.

JUGOSLOVANSKA SOCIA- LISTIČNA ZVEZA.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Vse informacije in tiskovine za ustanovitev socialističnih klubov daje tajništvo J. S. Z.

ODBORNIKI SLOVENSKE SEKOIJE:

Filip Godina, Ivan Molek, Frank Mrgole, Frank Podlipec in Frank Zajc.

SEKOIJSKI NADZORNI ODBOR:

Frank Aleš in Mary Aučin.

Tajnik odbora je Filip Godina, 2814 So. Karlov Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI SRBSKE SEKOIJE:

St. Cholich, Peter Kokotovich, Milan Lučič, B. Stojanovich in Lj. Golo.

Tajnik in blagajnik odbora je Peter Kokotovich, 2296 Clybourn Ave., Chicago, Ill.

Klubi, ki žele govornike, naj se obrnejo do tajnika sekcijskega odbora.

ZVEZNI NADZORNI ODBOR:

M. Dimich, M. Sekulich in Frank Zajc.

ZVEZNO TAJNIŠTVO:

Frank Petrich, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

SLOVENSKI AKTIVNI KLUBI:

- 83, Fort Smith, Ark. — Tajnik Frank Gorenc, R. 1, box 268, Bonanza, Ark.
- 140, Hartford, Ark. — Tajnik Jos. Spendal, Box 22.
- 1, Chicago, Ill. — Tajnik Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave.
- 4, La Salle, Ill. — Tajnik Justin Zajc, Box 428.
- 28, Virdeu, Ill. — Tajnik Frank Stempihar, R. F. D. 41, Box W.
- 192, Johnston City, Ill. — Tajnik John Slivnik, Box 599.
- 41, Clinton, Ind. — Tajnik Frank Rezišnik, 439 S. 9th St.
- 20, Mulberry, Kans. — Tajnik Mike Krule, R. R. 2, Box 38.
- 81, Skidmore, Kans. — Tajnik Val. Witrich, R. 3, Box 261, Columbus, Kans.
- 24, Stone City, Kans. — Tajnik Mike Finc, Box 114.
- 2, Glencoe, Ohio. — Tajnik Frank Cemažar, Box 42. — Redne seje vsako 3. nedeljo popoldne pri sodrugu N. Zlambergerju.
- 27, Cleveland, Ohio. — Tajnik Andr. Bogataj, 1124 E. 68th St., Vine. Jurman, organizator. Seje vsako drugo in četrto nedeljo ob 2. uri popoldne na 6409 St. Clair Ave.
- 49, Collinwood, Ohio. — Tajnik Jos. F. Durn, 689 E. 160th St. Organizator Louis Dugar.
- 35, Piney Fork, O. — Tajnik Jak Cernilogar, box 171.
- 114, Detroit, Mich. — Tajnik Jos. Kotar, 526 Wheelock ave.
- 123, Maynard, O. — Tajnik Fr. Bregar, Box 283, Barton, O.
- 139, Blaine Ohio. — Tajnik Frank Garm, Box 167.
- 10, Forest City, Pa. — Tajnik Jos. Pavšek, R. F. D. 2, Bx 23.
- 32, W. Newton, Pa. — Tajnik Jos. Zorko R. F. D. 2. Box 113.
- 49, Herminie, Pa. — Tajnik Ant. Zornik, Box 202.
- 118, Canonsburg, Pa. — Tajnik John Bobnar, Box 481.
- 144, Fitz Henry, Pa. — Tajnik Anton Boltich, P. O.
- 157, Gross, Kans. — Tajnik Frank Smerdu, Box 53.
- 167, South View, Pa. — Tajnik Anton Rupnik, Box 55.
- 171, Yukon, Pa. — Tajnik Frank Kovach, box 114.

176, Wick Haven, Pa. — Tajnik Frank Dernovšek, box 68.

178, Whitney, Pa. — Tajnik Jos. Debelak, Box 43.

182, Meadowlands, Pa. — Tajnik Jos. Hrvatin, box 272.

184, Lawrence, Pa. — Tajnik Matt Matko, Box 112.

195, White Valley, Pa. — Tajnik Jos. Bric, R. Box 322, Export, Pa.

201, Auburn, Ill. — Tajnik Louis Kostelic, box 219.

208, Buena Vista, Pa. — Tajnik Frank Hafner, Box 14.

211, Aliquippa, Pa. — Tajnik Bart. Yerant, Box 287.

180, West Allis, Wis. — Tajnik John Voljčnjak, 482—54. Av.

136, Rock Springs, Wyo. — Tajnik John Dolinar, Box 549.

213, Carlinville, Ill. — Tajnik John Pogačnik, Box 824.

214, Greensburg, Pa. — Mike Paulin, R. F. D. 7, box 6.

PASIVNI SLOVENSKI KLUBI. *)

45, Waukegan, Ill. — Tajnik Mart. Judnich, box 92, Waukegan, Ill.

96, Bear Creek, Mont. — Tajnik Mart. Vrkljan, Box 261.

188, W. Frankfort, Ill. — Tajnik Fr. Pergar, Box 604.

179, Edison, Kans. — Tajnik Rud. Krainc, R. 4, Box 230, Girard, Kans.

*) Pasivni klubi so klubi, ki so zaostali čez tri mesece s prispevki in ki v tem času ne pošljejo mesečno poročilo.

SRBSKI KLUBI:

20, Chicago, Ill. — Tajnik Geo. Maslac, 2296 Clybourn Ave.

108, Cambria, Wyo. — Tajnik Chas. M. Ilich, box 156.

210, Detroit, Mich. — Tajnik Milan Polovina, 112 Victor Ave.

212, Detroit, Mich. — Tajnik Božo Keleuva, 443 Tennessee Ave.

POSAMEZNI ČLANI (at large):

John Teran, Ely, Minn.

Frank Rolich, Hudson, Wyoming.

Pater Kazimir Zakrajšek, župnik čikaške slovenske cerkve, ki je vsled "slabega" zdravja prejšnjega župnika po "božji previdnosti" prišel pred nekaj tedni na to faro, je bil dne 27. marca aretiran in odveden na Maxwelsko policijsko postajo. Izpuščen je bil, ko je bilo zanj položeno poročstvo v znesku \$500.

Zakrajšek je bil aretiran na obtožbo sestre Minke Aleševe, katero je obdolžil v svojem listu, da je pobirala denar pod "sleparskim pretvezami", ko je nabirala prispevke za milijondarski fond Slovenskega Republičanskega Združenja med čikaškimi rojaki. Sedaj bo moral Kazimir dokazati pred sodiščem, kakšne so bile tiste "sleparske pretveze".

Po poročilu dr. James L. Bartona, predsednika ameriške pomožne komisije umirajo na Kavkazu lakote.

Kruha ni, pravi poročilo. V Erivanu je 45.000 ljudi brez kruha. V pokrajini Igdirja ni videti psa, mačke, konja ali katere druge žive živali, kajti ljudje so vse zaklali za hrano. Komisija je ivdela ženske z golimi rokami trgati meso s erknenih konj.

Tako poroča komisija. Rusija je država, ki bo lahko producirala dovolj živil za ves svet, toda predno se to zgodi, bo na svetu pomrlo še mnogo ljudi vsled lakote.

Prišel pa bo čas, ko bo umiranje vsled pomanjkanja živil le še povod zgražanju bodoče družbe nad današnjo "civilizacijo".

ZASTOPNIKI PROLETARCA

COLORADO.

Pueblo: Louis Korošec, 308 Plum St., Chas. Pogorelec, 5 Clark's Terrace.

Walsenburg: Frank Blatnik, P. O. Solar, Huerfano Co.

INDIANA.

Clinton: J. Musar, Lock Box 449.

KANSAS.

Gross: Frank Smerdu, Box 53.

Mulberry: Mike Krule, R. R. 2, Box 38.

MINNESOTA.

Ely: John Teran, Box 432.

Eveleth: Jacob Ambrožič, 419 Pierce St.

Chisholm: Frank Klun, Box 399.

MICHIGAN.

Detroit: L. Gorjup, 424 Ferry Ave.

OHIO.

Cleveland: Leo Poljšek, 6410 Varian Ave., N. E., Louis Pečenko.

Collinwood: Jos. F. Durn, F. Ivančič, Matt Petrovich, 14815 Hale Ave., John Zupanc, 15707 Waterloo Rd., Jos. Skupek, 1107 E. 61st St.

Glencoe: Nace Zlemberger, L. Box 12.

Barton in okolico: Frank Bregar, Barton, O.

Youngstown: John Petrič, Box 680.

OKLAHOMA.

Red Oak: Joe Kogej, Box 3.

PENNSYLVANIA.

Braddock: Thomas Petrovick, Box 323.

Canonsburg: John Koklich, Box 276 in Jože Ambrožič, Box 351.

Conemaugh: Anton Gabrenja, Jerry Gorenc in Frank Podboj.

Dunlo: Frank Kaučič, Box 72.

Export: John Frank, S. R. Box 4.

Forest City in Vandling: Frank Rataic, Box 685 in Anton Drasler, Box 9.

Irwin: Tony Kodrič, R. F. D. 3, Box 106.

Johnstown: Math Gabrenja, R. F. D. 1, Box 120.

Lloydell: Anton Grbec, Box 35.

Morgan: J. Kvartič, Box 453.

Meadowlands in okolico: Tony Semec, Box 213.

Trafford: J. F. Bergant, L. Box 252.

W. Newton: Jos. Zorko, R. F. D. 3, Box 50.

Wickhaven in okolico: Luka Kralj, Box 68.

Willock: Jak. Miklaučič, L. Box 3.

Yukon: Anton Lavrič, Box 8.

W. VIRGINIA.

Thomas: Frank Kocjan, Box 272.

WASHINGTON.

Roslyn: Mart. V. Smolnik, Box 935.

WISCONSIN.

Kenosha: Frank Zerovec, 18 Howland Ave.

Milwaukee: Joe Krainc, 369 — 1st Ave.

West Allis: Jacob Oblack, 432 — 54th Ave.

ILLINOIS.

Chicago: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Frank Zajc, 2639 W. 26th St.

Cicero: Frank Mrgole, 5028 W. 25th Pl., Anton Putz, 5028 W. 25th Place.

Johnston City: John Slivnik, Box 599.

La Salle: Vencel Obid, 483 Lafayette St., John Rogel, 427 Sterling St., Justin Zajc, Box 428.

Lincoln: Joseph Tičer, 628 Wichita Ave.

Nokomis: John Krainz, Box 242, Frank Porenta, Box 301.

Staunton: Anton Ausec, 715 N. Edwardsville St.

Waukegan: Martin Judnich, Box 92.

N. Chicago: P. Peklaj, 1134 McAlister Ave., Jerry Spacapan, 1106 McAlister Ave.

Ako želi kdo prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarcu, prodajati Am. družinski koledar in nabirati oglase, naj piše upravništvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za njegovo glasilo Proletarec.

Ako je ime kakega zastopnika izpuščano, naj se oglašijo, pa bomo popravili imenik.

Naročniki lista in koledarja naj nam vselej, kadar se preselijo, sporoče njihov stari in novi naslov. To je potrebno radi reda in pa da boste list redno prejemali.

Upravništvo.

SLOVENCEM V DETROITU IN OKOLICI.

Detroit, Mich. — Vsak drugi in četrti petek v mesecu se vrše socialistična predavanja v Slovensko-srbskem lokalu na 424 Ferry Ave.

Slovincem v Detroitu in okolici priporočamo, da se jih udeležujejo polnoštevilo. Če hočete pridobiti znanja o socialnih vprašanjih, o socializmu, o velikih preobratih, ki so danes na dnevnem redu v družabnem sistemu, tedaj ne opuščajte takih prilik. Udeležite se vsakega predavanja, ki ga priredimo. Pogledajte nekoliko okoli sebe, pa boste videli, da se ves svet zanima in zasleduje velika socialna vprašanja. Slovenci v Detroitu ne kažejo tistega zanimanja za tekoče dogodke, kot bi bilo potrebno. Hrvati in Srbi so v tem oziru naprednejši.

dramite se vendar in vstopite v naše vrste, ako ste pripravljeni pomagati človeštvu do boljše bodočnosti.

Jože Kotar, tajnik.

ZA IZOBRAZBO

Razširite svoje znanje! Poučite se o socialnih vprašanjih. Razvedrite si duha! "Proletarec" ima v zalogi sledeče knjige in brošure:

Upton Sinclair (poslov. J. Zavertnik in I. Kaker): Džungel. Povest iz čikaških klavnic (trdo vezana).....	\$1.50
Ethin Kristan: "V novo deželo"	.50
"Proletariat"	.10
"Kdo uničuje proizvodnjo v malem"	.15
Socialistična knjižnica (dva zvezka) in "Naša bogastva"	.10
"Kapitalistični razred"	.15
"Katoliška cerkev in socializem"	.20
"Zadružna prodajalna ali konsum"	.50
"O konsumnih družtvih"	.10
Enrico Ferri: "Socializem in moderna veda".....	.50
"Socializem"	.10
"Spoved papeža Aleksandra"	.10
Upton Sinclair: "The Profits of Religion" (v angleščini)	.50
Majska izdaja 1918.	.10
"Ameriški družinski koledar" letniki: 1916-17-18, vsaki	.50
"Ameriški družinski koledar" za leto 1919.	.50

Poštnina je že všteta v teh cenah. Pošljite naročilo še danes na:

PROLETAREC,

3639 West 26th Street

Chicago, Ill.

Bavarski neodvisni socialisti zahtevajo, da se vsi kovinski spomeniki vladarjev in raznih Bismarckov po bavarskih mestih poberejo in odpeljejo v talnice, kjer se naj porabijo za industrijo. Dalje zahtevajo socialisti, da se poberejo vse stare nemške zastave, kolikor ni že uničenih, in se porabijo za otroške obleke.

NA AGITACIJO!

Ali čitaš Proletarca? Če si naročnik tega lista, prečitaj vsak članek. Ako ti ni takoj kaj jasno, počakaj nekaj časa in potem še enkrat prečitaj. Tako se boš naučil razumevati politične članke in ne bo se ti treba izgovarjati, da je Proletarec pisan "previsoko".

Ne trdi, da je Proletarec majhen list. Nikjer ne dobiš za to naročnino toliko izvirnega dela, toliko dobrih člankov, kakor v Proletarcu. Zadnja izdaja je izšla na 28 straneh. Ako bi se hoteli slovenski sodrugi nekoliko potruditi in pridobiti listu večje število naročnikov, bi lahko izdali vsako izdajo v povečani obliki. Žal, da je agitacija za razširjenje Proletarca mlačna in nekateri, ki hočejo veljati za "čiste socialiste", mu žele celo škodovati. Ne smete pozabiti, da je Proletarec edini list, ki je glasilo slovenskih socialistov, organiziranih v J. S. Z. Članstvo slovenske sekcije je gospodar lista in od njega odvisi napredek glasila in organizacije. Nesoglasja, ki so premostljiva, ne smejo nobenega odvrniti od te akcije.

Ako kdo želi prevzeti zastopstvo Proletarca za nabiranje naročnikov in oglasov, naj piše upravništvu za potrebne listine in informacije. Če imate v sebi zmožnosti agitatorja, ne odlašajte, nego pričnite z delom za list in organizacijo takoj.

Med knjige, katero bi moral prečitati vsakdo, ki hoče pridobiti nekoliko vpogleda v razna verstva, spada vsekakor *The Profits of Religion*. Spisal jo je znani socialistični pisatelj Upton Sinclair. Ta knjiga pomenja petnajst let njegovega dela in je edina te vrste v angleški književnosti. Knjiga (mekko vezana) stane 60c. Kdor je zmožen čitanja angleščine, naj jo naroči v upravništvu Proletarca.

ODDA SE LEPA SOBA,

z razgledom na ulico in vso potrebno opravo. Več se izve ob večerih ali pa v nedeljo pri Frank Šavzu, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill. Telefon Lawndale 8157.

Ako še niste poslali naročilo za

MAJSKO REVIJO PROLETARCA

ne odlašajte nego pošljite ga takoj na

PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cene so sledeče:

Posamezen iztis	\$ .10c
10 iztisov	.95c
25 iztisov	2.25
50 iztisov	4.50
100 iztisov	8.00
250 iztisov	20.00
500 iztisov	38.00
1000 iztisov	70.00

V korist vašega podjetja ali trgovine je, da daste oglas v MAJSKO REVIJO.

Cene oglasom v REVIJI so:

Ena stran	\$16.00
Pol strani	9.00
Četrť strani	5.00
Palec dolžine v širini ene kolone.....	.50

Velikost listov v Majski Reviji bo ista kakor v regularnih izdajah Proletarca. Ako želite kaka pojasnila, pišite upravništvu Proletarca, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Ameriški Družinski Koledar

LETNIK 1919

razpošiljamo. V teku nekaj dni bo razposlanih vseh pet tisoč naročenih izvodov koledarja. Če ga še niste prejeli, potrpite še nekoliko, kajti vseh koledarjev ne moremo razposlati v enem dnevu.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912

of Proletarec, published weekly at 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill., for April 1st 1919.

State of Illinois, County of Cook, ss.

Before me, a notary public, in and for the state and county aforesaid, personally appeared Frank Zaitz, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the Proletarec and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management (and if a daily paper, the circulation), etc., of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 443, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to-wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are: Publisher, South Slavic Workmen's Publishing Company, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; editor, Etbin Kristan, 2528 South Ridgeway Avenue, Chicago, Ill.; managing editor, Etbin Kristan, 2528 South Ridgeway Avenue, Chicago, Ill.; business manager, Frank Zaitz, 2124 South Crawford Avenue, Chicago, Ill.

2. That the owners are: (give names and addresses of individual owners, or, if a corporation, give its name and the names and addresses of stockholders owning or holding 1 per cent or more of the total amount of stock.) Slovenian Section of the South Slavic Socialist Federation.

Executive Committee: Philip Godina, 2814 So. Karlov Avenue; Frank Zaitz, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill., Frank Podlipec, W. 25th Place, Cicero, Ill.

3. That the known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 per cent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: (If there are none, so state.) None.

4. That the two paragraphs next above, giving the names of the owners, stockholders, and security holders, if any, contain not only the list of stockholders and security holders as they appear upon the books of the company but also, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting, is given; also that the said two paragraphs contain statements embracing affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner; and this affiant has no reason to believe that any other person, association, or corporation has any interest, direct or indirect, in the said stock, bonds, or other securities than as so stated by him.

5. That the average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otherwise, to paid subscribers during the six months preceding the date shown above is . . . . . [This information is required from daily publications only.]

FRANK ZAITZ, Business Manager.

Sworn to and subscribed before me this 27th day of March, 1919.

ANTON O. LANDES, Notary Public.

(My commission expires April 26th, 1922.)

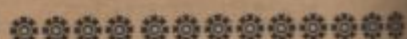
Kako naj se delavci izobrazujejo?

Kako? S čitanjem knjig, listov in brošur. Kakšna naj bo ta literatura, da bo res dala delavcu tisto znanje, ki mu je v političnem življenju potrebno? Na svetu je vse polno listov in knjig, ki imajo edini namen držati delavstvo v temi in nevednosti, da ne bi spoznalo svoje moči in vrednosti svojega dela. Dokler ne spozna tega, je izkoriščanje lahko. Imamo knjige in liste, ki zastrupljajo maso. Imamo knjige in liste, ki vodijo do spoznanja. Če se je tvoj um že tako razvil, da znaš ločiti dobro od slabega, tedaj boš naročil in čital tiste knjige in liste, ki zastopajo tvoje interese, ki vodijo proletarijat v družbo pravičnosti. Naroči se na Proletarec in čitaj njegove članke. Če si že naročnik, te-

daj ne pozabi pridobiti svojega prijatelja, da se naroči nanj. Naroči brošure, ki jih ima v zalogi Proletarec. V naročitev priporočamo Ameriški družinski koledar za leto 1919; brošuro "V novo deželo"; "Katoliška cerkev in socializem" in Socjalistička knjižnica. Vse te brošure in koledar vam pošljemo za en dolar poštne prosto. Pošljite naročilo takoj.

Prošnja.

Yukon, Pa. — Sodrug Mihael Klarič, član soc. kluba št. 171 v Yukonu, Pa. boleha že nad leto dni na proletarski boleznijetiki. Njegovi otročiči prosijo kruha, toda oče je vsled onemoglosti nezmožen, da bi jih preživljal. Bolniška podpora, ki jo je dosedaj dobival

TAKOJ!

Opravite želodečne Neprilike!

Neprebavljivost, kisanje hrane, acidi, plini in druge želodečne neprilike preidejo takoj. Prijetna od pomoč.

Čudiš se, kaj si jedel, da ti želodec ne funkcionira pravilno?

Ne skrbi!! Tu je od pomoč!!!

Uro po tistem, ko je Laxcarin tableta dosegla tvoj vzburjen želodec, je pričela s delom v odpravljanju neprebavnosti, kisanja, plinov, acidov, glavobola in drugih želodečnih neprilik.

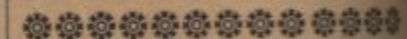
Stane tako malo—toda je vreden milijone za trpeče. Deluje kakor ura.

Najpriporočljivejša je, da naročite dve ali tri tablete tega zdravila za popolno ozdravljenje; isti zavojev stane samo pet dolarjev—vreden pa je milijonkrat več. En zavoj stane samo en dolar in vam bo poslan na naročilo, ki ga pošljete s priloženo svoto denarja ali Masov Ordru. Naročila pošiljajte na

LAXCARIN PRODUCTS CO.

Dept. Z 6, Pittsburgh, Pa.

Varujte se ponaredb. Da ne boate zabljeni, odklanjajte ponaredbe. Se ne probite v lekarnah.

od društev, ni zadostovala niti za zdravniške stroške. Zato se spodaj podpisani soc. klub obrača do dobrošrečnih rojakov s prošnjo za podporo bednemu sodrugu. Bil je vedno vstrajen bojevnik v naših vrstah, zato ga ne smemo pozabiti v tem zanj tako kritičnem stanju. Vsak tudi najmanjši dar bo hvaležno sprejet. Imena darovalcev bodo objavljena. Darove pošiljajte na naslov tajnika kluba

Frank Kovach, Box 114, Yukon, Pa.

(Pečat: Jugoslov. Soc. Klub št. 171. Yukon, Pa.)